

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Hermanni Conringii De Pace Civili Inter Imperii Ordines Religione Dissidentes Perpetuo Conservanda Libri Duo

Conring, Hermann

Francofurti ; Lipsiae ; Wittebergae, 1680

Sectio II. Conclusiones

urn:nbn:de:hbz:466:1-9585

minus illis injunxerint rescindere illa pacta tanquam impia. Quæ tamen omnia fieri oportuit, si quidem omnia ejusmodi pacta S. Sedis Apostolicæ judicio essent illicita & damnata. Protestationem semel iterumque esse factam coram Notario & testibus de quibusdam pactis, non diffitebor. Sed quis nescit, non id esse detestationem & damnationem pactorum? Factæ sunt illæ protestationes plærumque aliis de causis. Qua de re infra, in responsione ad objectionem VIII, iterum dicendum est.

SECTIO II.

Hisce hypothesebus præmissis haud difficile fortassis fuerit definire, num bona conscientia liceat hodie Catholicis Statibus pacem inire cum Protestantibus, qualem illi desiderant. Est autem difficultas hujus negotii collocata partim in iis quæ personam attinent, & Hæreticorum & qui illorum imperio subjiciuntur Catholicorum, partim in bonis Ecclesiasticis. Distincte itaque de singulis agemus, in universum tamen sententiam affirmativam defensuri. Esto igitur

I CONCLUSIO.

Licet concedere Protestantibus perpetuam pacem, cum quoad personas suas, tum quoad bonorum propriorum plenam possessionem.

Patet hoc, quoniam nulla lege obligamur, ad vim

D

Hære-

Hæreticorum vel personis vel bonis inferendam, quamdiu quidem moraliter certi sumus de majore damno Ecclesiæ & Reipublicæ hinc emerfuro. Ceu positum jam est hypothefi I, & IV, & XIV. Atqui moraliter certi sumus, Protestantes non tantum vi posse à nobis nunquam cogi, sed etiam ne quidem sine ingenti damno Ecclesiæ & Reipublicæ oppugnari unquam ita posse, quo tentemus, num vi eos possimus opprimere: ut patet ex dictis pro hypothefi XI XII & XIII. Ergo.

II CONCLUSIO.

Tenentur Catholici Status Protestantibus quoad personas & bona perpetuam pacem concedere.

Probatur hoc; quia id exigit necessitas Ecclesiæ & Reipubl. & præsens & futura. Quando autem illud exigitur, tum hæresin tolerari hætenus debere, habetur in hypothefi II. Exigit autem præsens necessitas; quia alioquin bellum hoc manebit; utpote quum Hæretici non desinent bellum gerere nisi perpetua pace impetrata, ut dictum hypothefi XI & XII: nostræ contra res bello amplius ferendo non sunt pares. Infinitæ animæ Catholicorum per miseriam hujus temporis tantum non ad desperationem adiguntur. Omne genus vitiorum cum hoc bello irrepit in animos hominum. Loca sacra prophanantur, imo destruuntur. Clerus omnis in summa paupertate gemit. S. R. Imperium totum dila-

dilabitur & enervatur, usque adeo, ut vix species veteris reipublicæ supersit, omnibus pene in potestatem redactis peregrinorum & hostium. Cum non liceat igitur hæc tanta mala avertere aliter quam concessione pacis perpetuæ, consequens est teneri Status Catholicos ad pacis illius concessionem.

III. CONCLUSIO.

Licet permittere Protestantibus, ut Catholicos subditos suos impune in exilium mittant, si citra bellum ab ipsis aliud obtineri nequeat.

Vbi notandum est *primo*, exilium esse maximum malum, quod ab Hæreticis dominis suis necessario est expectandum vi illius pacis, quam hi desiderant: vis enim & injuria omnis alia pacis illius legibus diserte excluditur ac prohibetur. Notandum *Secundo*, prout nunc sunt res, paucissimos reperiri Catholicos, qui sint subditi Principum Hæreticorum, utpote cum omnem illorum terram soli pene occupaverint hæretici subditi, si qui post Cæsareum Edictum advenerunt, illi jam vicissim discessere. Notandum *Tertio*, moraliter certum videri, quod imposterum nullus Princeps cui magna multitudo Catholicorum subditorum hodie paret, adhæreticas partes sit abiturus. Fuerit enim ille vel Clericus vel Laicus. Non Clericus: quoniam ille legibus pacis cogitur deserere regionem cui

præest: adeoque ab illo nihil periculi imminet Catholicis subditis. Non de Laico etiam hoc temere præsumendum est, cum à prima juventute amor Ecclesiæ Catholicæ omnibus sanctissime laudabili more inculcetur, & præcipuæ familiæ Laicorum Principum Catholicorum, Serenissima inquam domus Austriaca & Bavarica, ita ardeant Catholicæ fidei amore, ut de illis seqvius quid nefas sit expectare. Notandum *Quarto* id quod additum est Conclusioni: *si citra bellum ab ipsis aliud nequeat obtineri.* Spes scilicet adhuc superest, aliter conventum iri, & paucos illos subditos non iri expulsum à Principibus Protestantibus, utpote qui hactenus illos multis in locis toleraverint, & eorum ministerio, haud secus atque suæ religionis hominum, ad multa sint usi.

Esto tamen id impetrari non posse: liquet nihilominus, quæstionem non esse de magna Catholicorum multitudine, sed de exiguo numero. Illum autem licere periculo exilii permittere, cum nisi id permittatur multo major numerus æque gravibus imo gravioribus malis exponatur cum Ecclesiæ & Reipubl. certissimo dispendio, manifestum est ex communi axiomate de vitiorum tolerantia licita in casu necessitatis.

IV CONCLUSIO.

Si aliter transigi nequeat, obtinenda pacis ergo debet

debet permitti Protestantibus potestas Catholicos subditos suos in exilium mittendi.

Ratio est: quoniam etsi non permittas, caveri tamen non potest per vim, & ex adverso longe pluribus malis multo major numerus Catholicorum necessario involvitur. Neque enim eæ sunt vires nostræ, ut Episcopatus Saxonicos aut alia loca omnia, ubi adhuc nonnulli superant Catholici, possimus eripere Protestantibus. Exilio autem longe graviora esse mala, quæ hoc durante bello patiuntur miseri Catholici, nemo rerum peritior negaverit; utpote quibus ne vita quidem in tuto est, & quorum in animis societate malorum magna seges improbitatis succrescit, ne quid dicam de jactura omnium bonorum adeoque intoleranda paupertate.

Si numerus itaque exiguus maximo, si malum minus majori debet cedere, necessum est magnæ multitudinis Catholicorum potius habendam esse rationem quam paucorum, quorum fortunam servare non possis. Vide hypoth. II.

Accedit, quod A Catholicis consentiant, ut omnia maneat quemadmodum fuerunt anno vicesimo quarto. Saltim itaque Catholicorum rebus ac personis omnibus qui tunc temporis in terris istis degerunt, exilium nullum vi hujus Pacis fuerit metuendum.

DE PACE PERPETUA
V CONCLUSIO.

Bona Ecclesiastica mobilia & immobilia, qua illi desiderant hactenus, licet in perpetuum Protestantibus addicere.

Nititur hæc conclusio primo hypothefibus VII & IX; in quibus simpliciter de eiusmodi bonis definitum est, quod liceat illa in prorsus alienos usus convertere exigente necessitate: secundo hypothefi IV, XI, XII, XIII, XIV; ubi ostensum est, licere perpetuo illis aliquid mali indulgere si cogat necessitas, necessitatem vero omnino nunc esse.

VI CONCLUSIO.

Bona Ecclesiastica mobilia atque immobilia, quorum per Legatos Cesareos hactenus Protestantibus spes est facta, debent pacis ergo Protestantibus dari.

Ratio omnium breviter loquendo est: quod extrema mala aliter evitari nequeant, minus autem incommodum debeat quisque Christianus imo vir bonus tolerare, ut maximo liberetur. Vbi notandum: Bona illa de quibus agitur jam tum in manibus esse Protestantium, imo dudum fuisse, usque adeo, ut eorum nonnulla centum prope annos, quædam longe ultra centum quasi perierint. Id quod facit, ut eo magis teneamur illa pridem perita concedere pro salute superstitis Ecclesiæ & Reipublicæ.

VII CON-

VII CONCLUSIO.

Licet Imperatori & S. Imperii Romani Ordinibus feudalia aut alia quævis bona omnia, quæ Episcopatibus olim & Monasteriis sunt data, concedere in alios usus, quacunque illorum concedi postulat necessitas.

Conclusio hæc per se patet, observatis hypothesebus VI, IIX, & IX. De bonis enim Imperii quidni, pro flagitante necessitate aut usu exigente, aliter atque aliter liceat statuere toti reipublicæ? Atqui penes Cæsarem & Status Imperii est respública, eoque summum dominium bonorum Imperii. Feuda autem ut & alia bona, etsi ab Ecclesiasticis possideantur, non eo ipso tamen exuere naturam, sed teneri feudorum & communibus reipublicæ legibus, est passiva sententia & apud omnes in confesso.

IIX CONCLUSIO.

Imperator & Status Imperii Romani tenentur hodie Protestantibus dare Ecclesiastica quedam, feuda Imperii, quum illis negatis non liceat pacem impetrare.

Non opus est hanc Conclusionem speciatim probare, quum virtute contineatur in Conclusionem VI, & constet ex supradictis summa Ecclesiæ & Reipublicæ necessitas.

IX CON-

DE PACE PERPETUA
IX CONCLUSIO.

Clerici omnes tenentur hodie in conscientia bona nonnulla sua Ecclesiastica, utut pingua, pro pace redimenda, & conservandis Ecclesie Catholice & Reipublice reliquiis impendere.

Ratio est; quoniam quisque etiam vitam suam Ecclesie & Reipublice necessitatibus debet, multo magis suas fortunas. Jam vero & Fundatorum omnium principalis intentio sine dubio fuit conservatio Ecclesie & pauperum sustentatio. Neutrum autem hodie obtineri potest, nisi hosti concesserint Clerici bona quaedam: quando autem concedunt, tum demum obtinetur utrumque. Nec vero est quod dicas, Fundatores voluisse per illa bona ibi conservari Ecclesiam, ubi illam haeretici perdunt, ideoque contra mentem Fundatorum esse illam traditionem in manus haeticorum. Fateor enim, non sperasse Fundatores talem rerum statum, ac proinde omnino illos proximè intendisse id quod modo dictum est; attamen proculdubio etiam tanquam certum Fundatores posuerunt, illis bonis si non ibi, saltem alibi Ecclesiam conservandam esse. Itaque quum intentioni Fundatorum omnino sit satisfaciendum à Clericis pro virili, hæc vero illorum fuerit intentio, tenentur utique hodie ad illam quam diximus concessionem. Porro tenentur Clerici omnia bona, quoad fieri potest, in usus sacros impendere.

pendere. Atqui bona illa, de quibus nunc sermo est, non possunt in alios usus sacros amplius converti, quam in conservationem superstitis alibi Catholice Ecclesie. Ergo in illos usus eos concedere tenentur. Antecedens patet. Minor probatur; quia illa bona sunt in manibus hæreticorum, neque spes est illa recuperandi: non possunt itaque eorum proventus in pristinum cedere Ecclesie usum. Sola jura, quæ Clero supersunt, aliquem possunt usum præstare, nec tamen alium, quam conservationem superstitis alibi Ecclesie.

X CONCLUSIO.

Tenentur Clerici sequi in concessione bonorum illorum judicium & voluntatem S. C. Majestatis & Statuum Imperii.

Ratio est, quoniam Clerici non sunt pleni domini Ecclesiasticorum bonorum, Imò potius tantum administri, & usufructuarii, beneficia quoque Ecclesiastica habent speciem fideicommissi, prout recte fatetur & urget Auctor *Vehiculi pag. 9.* Tenentur itaque obsequi voluntati & dispositioni summorum dominorum. Est autem summum dominium penes Rempul. & Ecclesiam Germanicam. Quod probatur *Primo*: quia utique ante foundationem beneficiorum summum dominium citra controversiam fuit penes Rempulicam: Fundatores autem neque potuerunt neque voluerunt fundando beneficia e-

E
ripere

ripere Reipublicæ jus suum: ac proinde etiam post
 foundationem semper Reipublicæ manserunt sua ju-
 ra, adeoque mansit summum dominium. *Secundo:*
 Quia dominium usufructuarium etiam illorum
 bonorum datum est à Fundatoribus in salutem Ec-
 clesiæ Germanicæ; quod liquet ex omnibus tabulis
 foundationum; adeoque jure subjacet summæ dispo-
 sitioni Reipubl. & Ecclesiæ Germanicæ, non autem
 particularium Clericorum, sed hi omnes subjacent
 Imperio Germanico etiam quoad dispositionem
 fructuum. Jam verò administratio ac jus reipubl.
 & Ecclesiæ Germanicæ est penes solum Cæsarem
 & S. R. I. Status Ecclesiasticos atque Seculares. Ergo
 horum circa bona ista dispositionem tenentur, vel-
 ut alii, ita etiam Clerici sequi: & si non sequuntur,
 peccant graviter, ut qui Cæsari nolint tribuere quod
 Cæsaris est.

Ubi cumprimis observandum; in negotio hoc
 Pacis agi de bonis quæ magnam partem non possi-
 dentur amplius à Clero, adeoque in potissima illa
 bona nullum actu competere jus usufructuarium
 Clero, in aliâ perrarum. Inde verò sequitur, per
 translationem hanc ususfructus reapse non eripi
 quicquam Clero, eoque etiam hinc sine Cleri injuriâ
 bonorum istorum plenam dispositionem unice esse
 in potestate Cæsaris & Statuum.

XI CONCLUSIO.

Cesar & Status Imperii Romani non tenentur quorundam ex Clero, circa bona illa tradenda, dissensum attendere: tenentur potius illo non attento bona illa, prout postulantur, concedere.

Prius membrum patet ex dictis in præcedenti Conclusionè & Hypothesi IIX. Et constat aliàs, summæ in Republica omni potestati competere jus agendi de iis, quæ ad Rempublicam pertinent, non attendita quorundam subditorum dissensione. Posterius nititur item illa communi sententia, quod summus Principatus teneatur id agere quod exigit salus publica. Interesse vero salutis Germaniæ, ut bonorum isthæc fiat concessio, jam aliquoties probatum est.

XII CONCLUSIO.

Si nonnulli Statuum nolint in pacem consentire, licet reliquis tamen illam constituere.

Ratio est: quoniam primo nemo tenetur, propter aliorum stultitiam, suam Rempublicam & Ecclesiam perdere, vel in summum discrimen vocare. Fieret autem hoc, si propter nonnullorum pertinaciam nolis pacem etiam tu inire. Secundo: in necessitate omnia sunt communia jure naturæ, teste S. Thoma 2. 2. q. 66. a. 7, adeo ut casu extremæ necessitatis possit & debeat aliquis etiam auferre aliena, ut patri e. gr. subveniat, teste eodem q. 62. a. 5. ad. 4.

Inquam sententiam omnes eunt Theologi & Juris-
 consulti. Est autem hodie summa necessitas, ut sub-
 veniatur Ecclesiæ & Reipublicæ, eoqve etiam invitis
 aliis licet concedere bona Imperii, salutis & publicæ
 & privatæ ergo.

XIII CONCLUSIO.

*Papa tenetur approbare istam, de qua agimus, bo-
 norum Ecclesiasticorum traditionem, & si non ap-
 probet, peccat.*

Probo: quia Papa tenetur probare, quod in sese
 rectum, justum, pium, & Ecclesiæ est necessarium,
 & nisi id faciat peccat; uti constat apud omnes.
 Jam vero traditio illa talis est, ceu liquet ex sæpius
 allatis. Ergo.

XIV CONCLUSIO.

*Præsumendum est, quod Papa approbabit illam alie-
 nationem, si recte fuerit informatus de statu Ecclesiæ
 Germanicæ.*

Ratio est: quoniam de nemine pio & prudente
 rerumqve Germanicarum non imperito præsumi
 potest contrarium: multo minus ergo fas est, id
 præsumi de Sanctissimo Domino nostro & Uni-
 versalis Ecclesiæ fidelissimo Pastore. Neque verò
 est, quod opponas, Urbanum IIX piissimæ memo-
 riæ noluisse in id consentire. Factum enim id, si fa-
 ctum est, ex mala informatione, nonnullis (quibus
 DEUS ignoscat) statum Germaniæ minus ex vero
 suæ Sanctitati referentibus.

XV CONCLUSIO.

Papa ab hac traditione (quod non credendum) dissentienti, non tenentur S. C. Majestas & Status Imperii Romani obedire, sed omnino pergere in proposito tenentur.

Probatur. Quia nemo tenetur iniquis Papæ legibus aut etiam contra leges dispensationibus obedire, sed iis adversari tenetur quilibet. Juxta disputata cum ab aliis multis, tum à Victoria *Relect. de potest. Papa & Concilii propos. 16. & sequentib.* Quod nititur communi sententia omnium, & illo dicto: *Deo magis obediendum, quam homini.* Obligatur autem, non minus ac Papa, jure divino S. Cæsaræ Majestas id agere semper, quod quam maxime expedit Ecclesiæ & Reipublicæ; expedire vero, imo necessariam esse Ecclesiæ, illam bonorum traditionem, jam sæpissime est ostensum. Neque enim est quod dicas, obediendum esse summo Pontifici & Christi Vicario. Id enim non est absolute & citra omnem exceptionem verum, sed tantum in determinationibus universalibus fidei & morum: in aliis particularibus posse falli Papam, eoque non semper ipsius sententiæ standum esse, passiva est totius Catholicæ Ecclesiæ doctrina. Dissensio vero si quæ fuerit (quod non est sperandum) Papæ à voluntate Cæsaris & Statuum Imperii, non utique illa erit de fidei & morum aliqua doctrina, sed de casu

particulari circa quæstionem non juris sed facti. Utpote quum Papa omnino consentiat in eo, quod liceat, imo deceat, alienare bona Ecclesiastica in casu necessitatis, exigente cum primis id salute & conservatione religionis atque Ecclesiæ: tantum vero in eo forte futura sit dissensio, quasi hodie non sit illa Germaniæ necessitas. Quid, quod ex iis quæ allata sunt hypothesi VII fortassis liqueat, Papæ consensu non esse opus ad alienanda bona in casu necessitatis? Certe id si verum (est autem verissimum) manifestum est, eo minus dissensionem Papalem, si quæ (quod DEUS avertat) futura sit, curandam esse. Quicquid vero hujus fuerit; si contra sententiam Papæ aliquid hac in re egerint Cæsar & S. R. I. Status, habent pro sese exemplum majorum suorum, religiosissimorum Principum, qui in similem traditionem bonorum Augustæ in Comitibus anno 1555 consenserunt, eamque hæctenus ut licitam & piam defenderunt, etsi de illo facto protestatus fortè sit Paulus IV & Pius V, si vera sunt quæ nonnulli narrant: habent pro sese exemplum Caroli V, qui non attenta severa bulla Pauli III, in similes pene leges cum Protestantibus transiit in Comitibus Spirensibus anno 1544.

XVI CONCLUSIO.

*Pacem, qualem exigunt Protestantes, dare & licet
& oportet.*

| Liqueat

Liqvet hoc ex iis, quæ per partes hæctenus disputavimus : in iis enim vertitur omnis cardo totius Pacis. Itaque non est necessum, ut novis rationibus hanc conclusionem muniamus. Sufficit pro Pacis illius justitia hic adferre, approbationem similis Pacis factam à religiosissimis Imperatoribus, Regibus, Principibus, Theologis item & Jurisconsultis doctissimis plurimis. Certum enim est, similem pacem cum Hussitis Bohemis olim iniisse Bohemiarum Reges & proceres Catholicos. Constat item, Regem Catholicum Hispaniarum talem omnino pacem nunc concedere, imo plura largiri hæreticis Batavis. Qvis enim nescit? pace isthac, I in perpetua possessione Batavorum manere plurima bona Episcopalia & coenobiorum, templa item publica à Catholicis quondam exstructa: II ipsos hæreticos suo arbitrio relinqui: III Catholicos plurimos illorum imperio subjici, iisque dure satis & misere vivendum esse imposturum, omni eluctandi quondam spe præcisa? Omnibus porro notum est, in similes leges pacem cum Protestantibus initam à Ferdinando I Cæsare & Statibus Ecclesiasticis pariter ac Laicis Catholicis anno 1555, ut & ab eorum successoribus sancte hæctenus probatam esse : in quibus nemo vel pietatem vel prudentiam merito desideraverit. Nemo porro dixerit, tantos Reges & Princeps in hujus momenti negotio non usos con-

filio

40 DE PACE PERPETUA
filio doctissimorum Theologorum & Jurisconsultorum. Saltem itaque illorum omnium auctoritas pro nobis est. Accedit, quod ab initio Pacis initæ cum Protestantibus, vix unus atque alter Jurisconsultus & Theologus illam impiam aut illicitam pronunciauerit. Reliqui sanè vel aperte, vel certè tacitè, probarunt; nam & qui tacet consentire videtur. Sed de illo consensu jam tum supra ad hypothesin XIV dictum est.

XVII CONCLUSIO.

Pacem perpetuam Protestantibus dare primo tempore oportet.

Postulat hoc extrema miseria miserorum Catholicorum: postulat salus Ecclesiæ & Reipublicæ, quarum utraqve tractu belli longiore magis magisque in discrimen conjicitur: postulat denique id innocens sanguis qui durante bello funditur, & animarum æterna beatitudo, quæ itidem in discrimen conjicitur, quia impietas una cum bello vires accipit.

ANTEQUAM desinam, unum illud perpendendum relinquo; annon Principes Germaniæ singuli propemodum singulas habeant respublicas, & totum S. R. Imp. non sit vere una respublica, ut multa adhuc habeat communia omnibus. Relinquo, inquam, hoc perpendendum aliis: neque enim Theologici est fori. Quod si verò ita sese res habeat,
mani-

manifestum fuerit ex iis quæ habentur hypothese V, omnino non obligari Catholicos Status ad vim Protestantibus inferendam, etiam illo nomine; quod nimirum illi sint cives diversæ reipublicæ à Catholicis. Sed in hanc messem nolo falcem meam mittere: tum vero existimo ego quidem, non competere illam libertatem singulis Principibus quam illis multi adscribunt, multo minus illam ex re ipsorum esse,

SECTIO III.

Posteaquam sententiam nostram multis exposuimus & demonstravimus, nihil superest, quam ut objectionibus aliorum respondeamus. Comprehendit autem illas omnes Auctor *Judicii Theologici Sect. 4.* Nam quas voluit videri addidisse Auctor *Vehiculi* illæ nihil novi habent, sed tantum aliquid explicatius diductum. Itaque in confutando observabimus ordinem ab Auctore *Judicii* observatum. Cujus verba ut repetamus, aut sensum multis narremus, supervacuum arbitramur, quum libellus in omnium sit manibus. Peto autem æquum lectorem, ut libellum illum cum meo conferat. Ita enim & ego liberabor labore transcribendi, & lector rectius judicabit.

F

RE-